

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV STAVITELSTVÍ

DEPARTMENT OF ENGINEERING

INTERPRETACE DOČASNÝCH KONSTRUKCÍ V KONTEXTU AKTIVACE NEVYUŽÍVANÝCH OBJEKTŮ

INTERPRETATION OF TEMPORARY STRUCTURES IN THE CONTEXT OF ACTIVATION OF ABANDONED SITES

TEZE DIZERTAČNÍ PRÁCE

DOCTORAL THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Ing. arch. Marie Joja

ŠKOLITEL

SUPERVISOR

doc. Ing. Monika Petříčková, Ph.D.

BRNO 2023

OBSAH

1.	ÚVOD	3
2.	INTERPRETACE DOČASNÝCH KONSTRUKCÍ V KONTEXTU AKTIVACE NEVYUŽÍVANÝCH OBJEKTŮ	5
	2.1. Přehled souč. stavu problematiky aktivace nevyuž. objektů	5
	2.2. Cíle a záměry práce	6
	2.3. Metodika a způsob řešení.....	6
3.	DOČASNÁ ARCHITEKTURA POP-UP	8
	3.1. Dočasné využití	8
	3.2. Fáze obnovy pomocí dočasného využití	9
4.	INSTITUT DOČASNÉHO PLÁNOVÁNÍ	10
5.	ANALÝZA PROJEKTŮ DOČASNÉHO VYUŽITÍ	14
	Kritéria hodnocení.....	15
6.	DATABÁZE ARCHIPOP	16
7.	SYNTÉZA POZNATKŮ – MANUÁL	17
8.	SCÉNÁŘ ROZVOJE INDUSTRIÁLNÍHO AREÁLU “A PAPER PILOT TOUR”	18
	Fáze 1 “Příznivci nové podoby papírnictví”	20
	Fáze 2 „Pilotní verze“	21
	Fáze 3 „A Paper Factory Centre“	21

Shrnutí	22
9. ZÁVĚR	23
9.1. Hodnocení a výsledky	23
9.2. Přínos práce	24
10. LITERATURA A ZDROJE.....	27
Použitá literatura	27
Internetové zdroje.....	27
Publikační činnost	28
Výzkumné projekty	29
Abstract	30

1. ÚVOD

Téma dočasné architektury se stalo často skloňovanou frází v kontextu revitalizací nevyužívaných objektů a lokalit. Nejde však o současný fenomén. Princip využití přechodných konstrukcí a krátkodobých funkčních náplní je historicky využívaným nástrojem pro aktivaci daného prostoru. Často se setkáváme s anglickým termínem *pop-up*¹, který charakterizuje jednu z hlavních vlastností těchto aktivit, a to schopnost rychle reagovat na aktuální poptávku či problém a zároveň pracovat s prostorem, který si zaslouží pozornost. Dočasné aktivity jsou vloženy do existujícího prostoru bez ambicí jej měnit či přetvářet. Tímto nenásilným způsobem se snaží o zachování typických rysů objektu, ale zároveň připravují půdu pro start nové provozní éry. Otevírají možnost nekonečných experimentů vedoucích k nastartování zájmu o objekt a jeho celkovou obnovu. Dočasná aktivace poskytuje možnost podrobného zkoumání objektu v rámci malých zásahů a postupně vytváří vizi budoucího využití. Dostává objekt do popředí zájmu místních komunit obyvatel, sdružení, organizací, podnikatelů, a dalších zainteresovaných skupin. V rámci této disertační práce je dočasný princip popsán z mnoha různých pohledů a poskytuje ucelený náhled do problematiky krátkodobých zásahů. Cílem práce je upozornit na tento fenomén a jeho úspěšné aplikace jak v českém, tak evropském prostředí a definovat obecná pravidla fungování dočasných aktivit. Na závěr byl princip aplikován na konkrétní lokalitu a je zde popsána strategie obnovy dané lokality za využití nástrojů přechodných aktivit.

¹ *pop-up* „objevit se náhle, vynořit se“

HAIS, Karel. *Velký anglicko-český slovník*. Voznice: LEDA. 1997. ISBN 80-85927-35-7.

„užívá se pro popis obchodu, restaurace apod., která funguje dočasně po daný omezený časový úsek, kdy má možnost získat nejvíce zákazníků“ (volně přeloženo z dictionary.cambridge.org)

Anotace disertační práce vznikala ve spolupráci s grantovým projektem NAKI *Identifikace a interpretace vzniku, podoby a proměny barokní kulturní krajiny jihomoravského pohraničí*. Jak samotný popis projektu uvádí, toto období výrazně „reinterpretovalo a přetvořilo význam a vzhled krajinného rámce novověké společnosti“². Pro výzkum byly vybrány dvě významné oblasti, pohraniční území Mikulovska a okolí Znojma. Na projektu NAKI jsem spolupracovala v průběhu magisterského studijního programu v rámci modulového specializovaného ateliéru. Podílela jsem se na rekonstrukci historických map a workshopech soustředěných na výzkum charakteru daného území. Jako pracovní objekt diplomového semináře byl vybrán komplex Tasovického mlýna.

S tématem tzv. *pop-up* architektury jsem se poprvé setkala právě při návrhu obnovy areálu Tasovického mlýna a jeho zapojení do okolního dění vesnice a regionu. Komplex mlýna po restituci v roce 1989 prošel řadou necitelných zásahů, které byly završeny požárem v roce 2009³. Od té doby jsou budovy v zoufalém stavu a objekty chátrají. Nejsou začleňovány do současných urbanistických vrstev a jejich budoucí funkce není jasně definována. Vzhledem k velikosti komplexu bylo příhodné přistupovat k obnově postupně. Objekty jako takové vyžadovaly počáteční stabilizaci. Vystala otázka financování následných etap revitalizace. Při hlubším zkoumání různých variant řešení špatného stavu se *dočasná architektura*⁴ jevila jako nejvhodnější řešení. Obsah diplomové práce

² Ministerstvo kultury ČR. *Identifikace a interpretace vzniku, podoby a proměny barokní kulturní krajiny jihomoravského pohraničí* [online]. Masarykova univerzita. 2013 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.muni.cz/vyzkum/projekty/21983>

³ ELIÁŠ, Jan O. *Tasovice mlýn a residence: Podrobný stavebně historický průzkum* [online]. 1993 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: www.shpelias.cz

⁴ *dočasná stavba* „Dočasná stavba je stavba, u které stavební úřad předem omezí dobu jejího trvání. Za stavbu se považuje také výrobek plnící funkci stavby.“ (§ 2 odst. 3 183/2006 Sb. Stavební zákon)

podnítil můj zájem o principy dočasných zásahů, na které jsem později navázala tématem této disertační práce.

2. INTERPRETACE DOČASNÝCH KONSTRUKCÍ V KONTEXTU AKTIVACE NEVYUŽÍVANÝCH OBJEKTŮ

2.1. Přehled současného stavu problematiky aktivace nevyužívaných objektů

Rozvojové plochy se z pohledu současné ekonomiky jeví zbytečné, ocitly se v *čekací fázi*⁵ (orig. *waiting period*), opuštěné svými předchozími uživateli, nepřizpůsobitelné současným trendům. Tyto plochy nejsou začleňovány do stávajících urbanistických vrstev a zůstávají nevyužívané. Mají negativní dopad na okolní životní prostředí. Přitahují nežádoucí jevy, jakými jsou například skládky a vandalismus, a vytváří dojem zanedbanosti. Působí negativním dojmem z daného místa i jeho přilehlého okolí. Proto je nutné definovat kroky vedoucí k jejich opětovnému zapojení do živé struktury měst a obcí.⁶

V českém prostředí již nyní funguje několik databází, které se problematikou opuštěných lokalit zabývají, každá z nich nahlíží na toto téma z jiného úhlu pohledu. Na odborné úrovni je zpracován server www.prazdnedomy.cz, který

⁵ SMET, Aurelie de: The role of temporary use in urban (re)development: examples from Brussels. *Brussel studies*. [online]. Université Saint-Louis Bruxelles, April 2013. 72. [cit. 16.12.2022] Dostupné z: doi:10.4000/brussels.1196. S. 1-3.

⁶ JOJA, Marie. Temporary use of abandoned buildings. *Architecture Papers of the Faculty of Architecture and Design STU*. 2021. 26(3). ISSN 2729-7640. S. 42-46.

poskytuje podrobný popis vybraných opuštěných budov, a webová stránka www.brownfielddy.eu. Druhá jmenovaná spadá pod agenturu Czech Invest, jež je zodpovědná za *Národní databázi brownfieldů*⁷ a ve spolupráci s dalšími veřejnými institucemi vypracovala Národní strategii regenerace brownfieldů v ČR. Jedná se o program regenerace brownfieldů jako celku, nabízí kompletní služby od vyhledávání vhodných lokalit až po řešení konkrétního financování revitalizace.

2.2. Cíle a záměry práce

Na základě analýzy stávajícího stavu dočasných konstrukcí pomocí případových studií bude sestaven informační systém, který poskytne kategorizaci a hodnocení jednotlivých hledisek analyzovaných případových studií. Nabyté poznatky budou použity pro definici obecných principů dočasné formy plánování. Teoretické principy manuálu budou ověřeny v praktickém úkolu tvorby strategie aktivace vybraného nevyužívaného objektu.

Další část práce se zabývá analýzou případových studií institutů dočasného plánování, které jsou úzce spjaty s tématem aktivace nevyužívaných objektů a principu *pop-up*. Výsledkem syntézy těchto poznatků bude obecná definice institutu dočasného plánování a jeho úkolů v procesu dočasného využití opuštěných budov.

2.3. Metodika a způsob řešení

Stanovená hypotéza vychází z teoretického zhodnocení obnovy nevyužívaných objektů v kontextu dočasného využití. Existuje zde předpoklad, že *dočasná forma*

⁷ *Národní databáze brownfieldů*. [online]. Czechinvest. [cit. 26.10.2022]. Dostupné z: <https://brownfielddy-dotace.czechinvest.org/Aplikace/bf-public-x.nsf/bfs.xsp>

plánování v procesu aktivace opuštěných budov má potenciál sloužit jako katalyzátor trvalé změny a přechodu dočasné funkční náplně v dlouhodobý provoz objektu.

V první fázi výzkumu byly posuzovány úspěšné projekty dočasného využití v evropském kontextu, blízkému českému prostředí. Sběr informací a dat probíhal formou terénních průzkumů, analýzou výročních zpráv projektů, komunikací s autory a uživateli, a také rozbohem a studiem dostupné literatury a internetových stránek zabývajících se danou problematikou. Za stěžejní metodu byla zvolena analýza, kdy dochází k podrobnému rozboru konkrétních zkoumaných specifik. Při následné syntéze poznatků bylo dospěno k řešení – zobecnění a definici konkrétních výsledků. Data byla dále zpracována s využitím metod abstrakce, idealizace, srovnávání a třídění. Syntéza poznatků procesu aktivace opuštěných lokalit byla dále využita při tvorbě informačního systému, který má za úkol poskytovat kategorizaci a hodnocení jednotlivých hledisek analyzovaných případových studií.

V další fázi výzkumu byly posuzovány významné instituce dočasného plánování, které jsou úzce spjaty s tématem dočasné aktivace nevyužívaných objektů. Výsledkem syntézy analyzovaných kritérií je obecná definice institutu dočasného plánování a jeho úkolů v procesu dočasného využití opuštěných budov.

Získané poznatky z výzkumných procesů byly použity k definování strategie pro vybraný nevyužívaný objekt. Tím se stala dosluhující továrna na produkci papíru ze španělské provincie Pontevedra, která byla zkoumána v rámci workshopu na konferenci Placemaking Europe 2022.

3. DOČASNÁ ARCHITEKTURA POP-UP

3.1. Dočasné využití

Tradiční přístup k navrhování zohledňuje víceúčelovost budov a jejich proměnu v čase v měnícím se prostředí. Architekti musí vycházet z požadavků investorů, majitelů budov a uživatelů. Na rozdíl od toho se dočasná architektura soustřeďuje na jediný vybraný účel a jeho vliv v daném okamžiku, odráží aktuální ekonomický stav a situaci ve společnosti, je šitá na míru danému, často opuštěnému a zaostalému, místu. Jedním z hlavních pozitiv staveb dočasného charakteru je, že se samy o sobě mohou stát katalyzátorem trvalé změny.

Autoři knihy *The Temporary city*⁸ citují polského sociologa Zygmunta Baumana, který definuje současný stav jako *měnící se* (pův. *liquid phase*, jako opak od *solid phase*). Tento termín popisuje období, ve kterém vzhledem k často a rychle se měnícím požadavkům na budovy, dlouhodobé plánování již nenachází své uplatnění. Projektanti a uživatelé jsou nuceni být více přizpůsobiví, aby využili všech příležitostí, které jim aktuální stav nabízí.

V knize *Urban catalyst* dále autoři přirovnávají dočasnou fázi k trojpolnímu systému zemědělství, kdy je zvykem nechat třetinu půdy neobdělanou (tzv. úhor), aby došlo k její regeneraci a přípravě na další úrodné období. Přikládají této funkční pauze velkou důležitost právě ve srovnání s regenerací budovy po jejím dosloužení. Proto vhodně vybraná dočasná náplň může sloužit jako testovací provoz pro nalezení vhodné dlouhodobé funkční náplně.⁹

⁸ BISHOP, Peter a WILLIAMS, Lesley. *The Temporary City*. Londýn: Routledge, 2012. ISBN 978-0415670562. S. 21.

⁹ OSWALT, Philipp, OVERMEYER, Klaus a MISSELWITZ, Philipp. *Urban Catalyst: The Power of Temporary Use*. Berlin: Dom Pub, 2013. ISBN 3869222611. S. 52.

3.2. *Fáze obnovy pomocí dočasného využití*

Plán dočasného využití by měl splňovat jak požadavky pro zachování historických struktur, tak i požadavky pro představení nové funkce daného objektu. Počáteční důraz je kladen na aktuální stav objektu. V první řadě je proveden stavebně historický průzkum, během kterého jsou definovány části objektu, které se nachází v nejkritičtějším stavu a vyžadují akutní zásah, a v druhé řadě ty, které by se daly v prvotní fázi využít pro formu dočasné náplně.

V následující fázi je představen program menších akcí pro nastartování zájmu o chátrající památku, který mimo jiné zahrnuje počáteční očištění okolí objektu. Záměrem další – tzv. aktivační – fáze je pokus o definování budoucí funkce objektu. Stavební práce se soustřeďují na základní rekonstrukci objektu směřující k jeho konzervaci. Dočasné dění probíhá dále bez přerušení za účelem získání dalších finančních prostředků pro obnovu. Finálním cílem celého snažení je důkladná rekonstrukce objektu a rozšíření funkční náplně do nově vznikajících prostor s postupným využitím objektu jako celku. Návrh by neměl brát v úvahu pouze funkční požadavky, ale měl by zahrnout i estetické a psychologické obohacení prostoru a pracovat s jedinečným *geniem loci* daného místa. Historický charakter objektu slouží jako pozadí pro *pop-up* funkci a může jím být umocněna atmosféra daného prostředí.¹⁰

Rekonstrukce provedená postupně v následných etapách dává provozovateli příležitost porozumět předchozímu fungování budovy a využít znalostí pro nenásilné zásahy provedené v rámci maximálního zachování původního charakteru budovy. Principem *pop-up* totiž není budovu přizpůsobit funkci, nýbrž naopak výběr funkce podřídít stavu a charakteru místa a podpořit jí stávající

¹⁰ KARGE, Toni. Bottom-Up Transformation of Frunze35 in Kiev, kap. 7.1 in OEVERMANN, Heike (ed.): *Industrial Heritage Sites in Transformation*. NY: Routledge. 2015. ISBN: 978-0815347002. S. 94-110.

atmosféru. V důsledku tohoto přístupu je zdůrazněn skutečný dojem z prostoru a nová funkce je zakomponována v rámci objektu bez ohrožení jeho autentického působení na další generaci uživatelů. Budova samotná v celém procesu funguje jako laboratoř různých experimentálních přístupů k historickým objektům.¹¹

Pop-up aktivity jsou schopny sdílet prostor s ostatními, vzájemně spolupracovat a navzájem se doplňovat a těžit z přítomnosti dalších souvisejících provozů. Funkční schéma je snadno upravitelné a variabilní, vzhledem k postupné rekonstrukci je možno aktivity přidávat, vzájemně kombinovat, rozšiřovat nabídku či využitelný prostor pro danou aktivitu. Časově omezená životnost *pop-up* funkcí dává provozovateli možnost vyzkoušet si řadu kombinací a obdržet zpětnou vazbu od zákazníků ihned na místě. Variabilita funkcí zvyšuje povědomí o místě a jeho atraktivitu již od prvního dne zkušebního provozu. Důraz by měl být kladen na vhodný výběr programu shodný s aktuálními trendy zapojené komunity.¹²

4. *INSTITUT DOČASNÉHO PLÁNOVÁNÍ*

Proces obnovy nevyužívaných lokalit vyžaduje roli mediátora - nezávislé instituce v rámci městských samospráv, která dohlíží jak nad zájmy majitelů budov, tak jejich uživatelů. Vytvoření nezávislé agentury v rámci územní správy města závisí na místním rozhodovacím rámci a politické vůli zástupců samospráv. Tyto autority mají v rukou množství nástrojů pro implementaci jasných a čitelných postupů dočasného využití v rámci aktivace zanedbaných ploch. V rámci

¹¹ BISHOP, Peter a WILLIAMS, Lesley, pozn. 8, S. 37-42.

¹² BARAS, Jeremy. What's "In Store" for the Pop-up Industry in 2015?. In: *Independent Retailer*. [online] 12.01.2015 [cit. 02.09.2019]. Dostupné z: <http://independentretailer.com/2015/01/12/whats-in-store-for-the-pop-up-industry-in-2015/>

výzkumu byly analyzovány případové studie významných institutů dočasného plánování na evropském kontinentu. Městské samosprávy v rámci Evropy si uvědomují důležitou roli fáze dočasného využití v rámci vývoje svých měst a snaží se o postupné zapojení dočasných forem plánování mezi nástroje svého řízení. Syntéza získaných poznatků z oblasti praxe institutů dočasného plánování je zobecněna v následujících odstavcích.

Institut je součástí odboru městského plánování, podílí se na otázkách rozvoje města, spravuje majetek města, ale zároveň podporuje majetek v soukromém sektoru. Jeho cílem je stát se vývojářem principu dočasného využití. Shromažďuje informace o principech a výhodách dočasného využití nejen nevyužívaných lokalit a zprostředkovává nabyté zkušenosti formou školení, konferencí a exkurzí. Vydává publikace a organizuje přednášky za účelem rozvoje a sdílení znalostí.

Institut funguje jako *mezioborový tým odborníků* z oblasti architektury, urbanismu, ekonomie, kulturní sféry, sociologie, apod. Spolupracuje s širokým spektrem profesionálů a partnerů od zavedených organizací až po angažované místní obyvatele. Vytváří fungující partnerství jak v různých úrovních administrativy (místní, regionální, celostátní), tak v soukromém sektoru. Prosazuje princip přechodného městského plánování jako samostatného nástroje rozvoje měst. Podporuje participativní způsob plánování a snaží se o zařazení přístupu *bottom-up* mezi oficiální nástroje městského plánování.

Institut mapuje opuštěné budovy. Vytváří *databázi* volných prostor vhodných k využití formou dočasné funkční náplně. Aktivně se podílí na hledání nevyužívaných prostorů ve městě, mimo jiné i se zapojením veřejnosti (tipy a podněty). Ověřuje *majetkoprávní vztahy*. Dohledává kontakty na vlastníky a navazuje s nimi komunikaci. Provozuje veřejně přístupný *rezervační systém* s aktuální nabídkou prostorů vyhrazených pro aktivity dočasného charakteru. Shromažďuje podrobné informace o *technickém stavu* nemovitostí a definuje

strategii jejich průběžné kontroly a údržby. Větší nemovitosti vyžadují funkci správce areálu, který je zodpovědný za údržbu budovy, ale také rozumí tomu, co nájemníci potřebují, a vytváří atraktivní zázemí pro jejich aktivity. Snaží se o spárování prostoru s vhodným projektem dočasného využití. Sbírá náměty skrze sociální sítě, online dotazník, email i osobně v kanceláři. Přímou oslovuje komunity či jednotlivce s nabídkou dočasného užívání nevyužívaného objektu. Nicméně párování není automatické. Součástí procesu je organizace dnů otevřených dveří za účasti jak majitelů, tak uživatelů. Předem je nutné připravit scénář jednání, aby mohli účastníci obou stran vzájemně porozumět svým očekáváním.

Institut stimuluje diskuzi mezi zúčastněnými stranami. Zprostředkovává vzájemnou dohodu mezi vlastníky opuštěných prostor a potenciálními uživateli. Poskytuje konzultaci ještě před samotným zahájením projektu a zajišťuje podmínky pro úspěšnou realizaci dočasného záměru (doporučení při tvorbě scénáře, apod.). Ve spolupráci s právníky definuje smluvní podmínky pro uzavření dohody o dočasném využití opuštěných objektů, které zahrnují specifické určení účelu, doby trvání, výše platby nájemného a nastavení závazků vůči vlastníkovi objektu.

Cílem institutu je mimo jiné vytvoření standardizovaných vzorů smluv o dočasném užívání, které usnadní proces dohody mezi vlastníky a dočasnými uživateli. Zároveň systematicky dohlíží na dodržení podmínek v průběhu projektu. Sleduje a hodnotí proces dočasného využití, vytváří mechanismus zpětné vazby pro pravidelnou revizi a případné úpravy aktuální strategie. V neposlední řadě dokumentuje probíhající a uzavřené projekty a propaguje úspěšné projekty.

Tento institut se snaží o různorodý způsob financování svých aktivit, vyhýbá se finanční závislosti na jediném subjektu. Generuje prostředky na svůj provoz ze

strany lokální samosprávy, veřejných dotací, darů obecně prospěšných nadací, (mezinárodních) grantů a vlastních příjmů generovaných různými aktivitami (konference, školení, apod.). Cílem financování jednotlivých projektů je společná dohoda mezi majitelem nemovitosti a dočasným uživatelem bez využití dotací nebo výrazných investice do samotných prostor. Instituce v neposlední řadě definuje autonomii své struktury vůči politickým a ekonomickým výkyvům.

4.1. Shrnutí

Jedním z dílčích cílů práce je definování hlavních rolí nezávislé instituce, která slouží jako prostředník mezi všemi účastníky procesu dočasného využití: vlastníky nemovitostí, potenciálními dočasnými uživateli a sousedními komunitami. Tato kapitola je založen na analýze 15 případových studií významných institutů dočasného plánování v Evropě a shrnuje obecné principy jejich fungování. Města a obce spolu s navrhovaným institutem dočasného plánování disponují řadou nástrojů pro realizaci čitelných postupů dočasného využití v procesu aktivace a využití nevyužívaných lokalit. V této části disertační práce se autorka zaměřuje na formulaci principů fungování institutu dočasného plánování společně s reálnou možností uplatnění a zřízení institutu v rámci města. Institut dočasného plánování je nezbytný v organizační struktuře měst budoucnosti. Doplňuje chybějící část ve fungující rozhodovací struktuře městského plánování. Jedním z klíčů jejich úspěšného fungování je otevřený rámec činností. Jednotlivé případy nevyužívaných lokalit jsou hodnoceny nezávisle na politickém prostředí a rozhodnutí o jejich využití se řídí předem stanovenými kritérii. Institut nepřetržitě provádí změny daných kritérií na základě hodnocení probíhajících projektů a požaduje zpětnou vazbu od jejich uživatelů. Institut by se mohl stát spojnicí mezi vlastníky nemovitostí, legislativními předpisy měst a iniciátory, kteří hledají vhodný, cenově dostupný a efektivní prostor pro svoji činnost. Pro zachování kompaktní struktury měst je nezbytný i

vznik institutů umožňujících dočasné využití území. Opuštěné areály tvoří podstatnou část urbanistické struktury měst, proto by mělo být cílem představitelů těchto měst podporovat jejich obnovu a tvořit kompaktní město budoucnosti.

5. *ANALÝZA PROJEKTŮ DOČASNÉHO VYUŽITÍ*

Disertační práce udává hypotézu, která definuje *dočasné využití jako jeden z nástrojů aktivace nevyužívaných ploch a objektů*. Stanovená hypotéza vychází z dlouhodobého poznání a teoretického hodnocení projektů, které využívají přechodnou formu plánování jako jeden z možných nástrojů v procesu funkční obnovy opuštěných lokalit. Dočasné využití slouží jako katalyzátor trvalé změny.

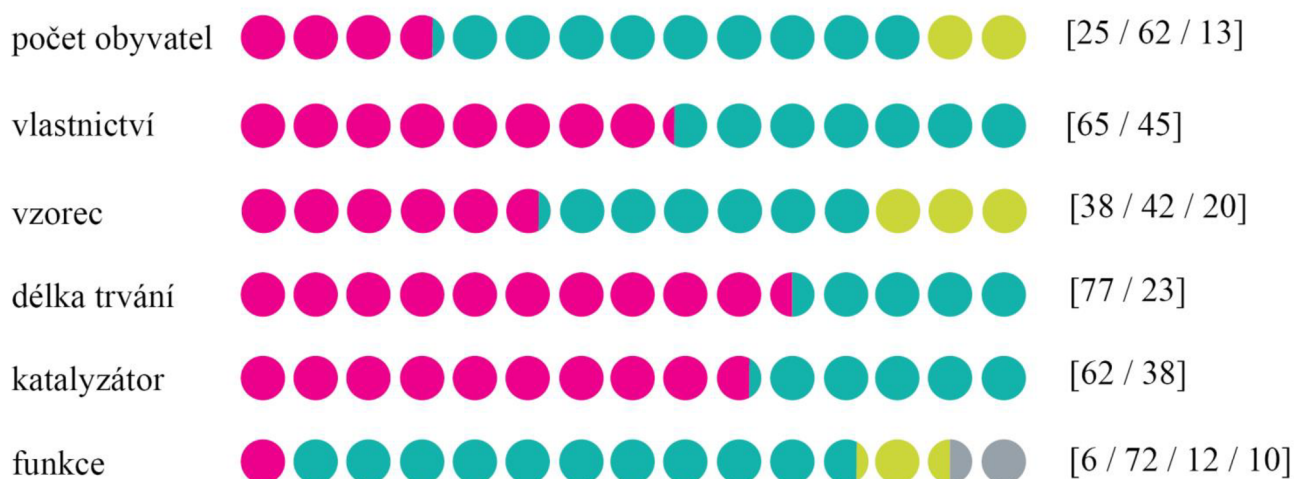
Jako vhodná metoda byla zvolena analýza současných strategií a postupů obnovy opuštěných míst formou dočasného využití. Byly vybrány projekty, které pomocí dočasné funkční náplně úspěšně nastartovaly proces vedoucí k definování dlouhodobého využití nevyužívaného objektu. Projekty jsou lokalizovány v rámci evropského kontinentu. Sběr dostupných informací byl prováděn formou terénních průzkumů, analýzou výročních zpráv projektů, komunikací se samotnými iniciátory dočasné aktivity, společně se studiem související literatury a internetových zdrojů zabývajících se danou problematikou.

Celkem bylo v analytické části zpracováno 60 případových studií projektů dočasného využití. V rozdělení dle lokality se jedná o 14 příkladů z České republiky a 46 z dalších evropských států. Sesbírané informace byly rozděleny do několika skupin, aby mohlo být provedeno srovnání jednotlivých projektů pomocí stanovených kritérií. Obecné vyhodnocení základních kritérií je možné vidět na obrázku č. Veškerá data byla později využita k tvorbě informačního systému,

který má za úkol poskytovat kategorizaci a hodnocení jednotlivých hledisek analyzovaných případových studií.

Kritéria hodnocení

Případové studie byly analyzovány se zaměřením na několik základních kritérií, kterými byly umístění projektu (stát, město, počet obyvatel, adresa), vlastnické poměry, druh provozované dočasné funkce společně s jejím charakterem (vzorec), délka trvání přechodné aktivity. V neposlední řadě je zmíněno také tvrzení, zda se krátkodobá funkce stala katalyzátorem trvalé změny v lokalitě.

Obr. 9.: Grafické zpracování hodnocení projektů dočasného využití. (hodnoty jsou udány v procentech) (autor: Ing. arch. Marie Joja)

Legenda údajů uvedených na obrázku:

Počet obyvatel (velikost města, ve kterém je projekt umístěn):

- [25%] nad 1 milion obyvatel
- [62%] rozpětí 100 tisíc až 1 milion obyvatel
- [13%] do 100 tisíce obyvatel

Vlastnictví (status majitele nevyužívaného objektu)

- [65%] veřejné

● [45%] soukromé

Vzorec (princip funkční náplně v rámci dočasného využití)

● [38%] stand-in

● [42%] impulse

● [20%] pioneer

Délka trvání (doba provozu dočasné funkční náplně)

● [77%] více než 1 rok

● [23%] do 1 roku

Katalyzátor (údaj, zda krátkodobá aktivita podnítila dlouhodobý provoz)

● [62%] ano

● [38%] ne

Funkce (druh dočasné aktivity)

● [6%] veřejný prostor

● [72%] kulturní či komunitní centrum

● [12%] instalace či výstavní prostory

● [10%] kancelářské provozy (co-work, hubs)

6. *DATABÁZE ARCHIPOP*

Projekty úspěšné aktivace nevyužívaných budov formou dočasného využití v rámci Evropy byly analyzovány na základě vybraných znaků. Veškeré získané informace jsou zpracovány do podoby vlastní vytvořené webové databáze na adrese www.archipop.cz. Jednotlivé projekty jsou prezentovány formou individuálních karet spolu s dalšími nástroji, jakými jsou například filtrování projektů dle definovaných kritérií a interaktivní mapa.

7. SYNTÉZA POZNATKŮ – MANUÁL

Sběr dat formou analýzy případových studií poskytl potřebné informace pro definici jednotlivých fází obnovy nevyužívaných budov za využití principů dočasného využití. Společné závěry plynoucí z rozboru případových studií a institutů dočasného plánování jsou součástí obecného přístupu k postupné aktivizaci opuštěných objektů, tzv. *manuálu*. V následujících řádcích jsou shrnuty nejvýznamnější body tohoto manuálu, které byly podrobně popsány v předchozích kapitolách.

- Zřízení nezávislého institutu propagátora principu krátkodobého plánování, který zároveň zprostředkovává komunikaci mezi jednotlivými účastníky aktivit *pop-up*.
- Vytvoření databáze, která mapuje nevyužívané prostory ve městě, stanoví jejich technický stav a definuje možnou krátkodobou funkční náplň.
- Individuální přístup k jednotlivým objektům. Základní vyklizení a očištění objektu a zabezpečení spolu s definováním míst vhodných pro fázi dočasné funkční náplně.
- Zprostředkování právního rámce pro provoz krátkodobých pronájmů a definování smluvních vztahů mezi zúčastněnými stranami. Zveřejnění vzoru smlouvy o dočasném pronájmu společně s nulovou či symbolickou částkou za pronájem je jeden ze základních předpokladů úspěchu přechodných projektů.
- Participativní způsob plánování formou veřejných diskuzí, zapojení místní komunity vedoucí ke společné debatě o budoucím využití daného prostoru.
- Provádění dozoru nad procesem dočasného využití a objektivní hodnocení projektů.
- Využití formátu přechodného využití pro testování různorodých konceptů funkční náplně.

- Generování financí pro podporu obnovy opuštěných objektů formou dočasně funkční náplně. Zřízení fondu pro čerpání finančních dotací pro projekty související s dočasným využitím. Současná situace ukazuje větší úspěch projektů umístěných v centrech měst vzhledem k větší koncentraci potenciálních uživatelů a finančních prostředků.

8. SCÉNÁŘ ROZVOJE INDUSTRIÁLNÍHO AREÁLU “A PAPER PILOT TOUR”

Pro ověření definovaných teoretických postupů byla navržena spolupráce s praktikujícími architekty a urbanisty na konkrétním zadání. Při bližším seznámení se s principy fungování organizace *Placemaking Europe* bylo rozhodnuto zúčastnit se každoroční konference, konané v roce 2022 ve španělském městě Pontevedra. Součástí programu byl jednodenní workshop s tématem obnovy dosluhující továrny na produkci papíru. V této kapitole je shrnuto zadání a následný navržený postup jednotlivých fází postupné obnovy areálu za využití dočasných zásahů v úvodních fázích aktivizace nevyužívaných ploch.

Továrna na výrobu papíru spadá pod národní síť industriálních areálů pod názvem ENCE (Energía and Cellulosa). Řešená lokalita spadá do katastru města Pontevedra a je v provozu od roku 1963. Město Pontevedra již delší dobu zvažuje převzetí areálu do svých rukou, jeho revitalizaci a zapojení zpět do fungující struktury města. Nicméně je nutno k tématu obnovy přistupovat citlivě nejen kvůli silné ekonomické pozici areálu, který zaměstnává téměř tři sta obyvatel. Továrenský areál společně s jeho negativním dopadem na okolní životní prostředí je také výrazným politickým tématem. Přesto je areál stále v provozu, protože

vedení společnosti má velký vliv na právní systém provincie. V roce 2011 byl městským zastupitelstvem schválen územní plán, který vyčleňuje dané území jako potenciál pro další rozvoj. I přes velkou míru znečištění je město po zastavení provozu ochotno přistoupit k následným krokům vedoucím ke zpřístupnění areálu pro veřejnost.

V úvodu workshopu pořádaného v rámci konference Placemaking Europe zazněly následující otázky ze strany zástupců města:

Jakým způsobem může být průmyslová oblast, jakou je „paper factory“, přeměněna tak, aby rozšiřovala nabídku společenských funkcí a přitom zůstala ekonomicky produktivní?

Jak můžeme zařadit industriální komplex s jeho objekty zpět do fungující urbánní struktury města a přilehlé krajiny s ohledem na udržitelnost a ekologický přístup?

Předpoklady budoucího vývoje dané oblasti:

- ponechání části výrazných objektů jako připomínky průmyslové historie místa
- centrum přímořských aktivit – bohatá rybářská tradice, absence typického přístaviště
- komunitní centrum propojující zdejší aktivity s již existujícími v centru města
- kulturní centrum provincie (hlavní město provincie Pontevedra)
- podnikatelský inkubátor (zamezit odlivu absolventů místních vysokých škol)
- tři elementy projektu
 - software (lidé - komunita)
 - hardware (budovy, infrastruktura, apod.)
 - orgware (instituce, finance)

Tým odborníků

Scénář rozvoje lokality byl vyvinut ve spolupráci s následujícími odborníky:

Francesca Spigarolo – urbanistka (Fondazione Housing Sociale / Milan)

Ramon Marrades – ekonom a urbanista (Placemaking, Nizozemsko)

Valentina Zaro - urbanistka (Fondazione Housing Sociale / Milan)

Jaap Schoufour – hlavní partner projektový manažer (STIPO / Rotterdam)

Bart Cardinaal – urbanista (HUNC, Rotterdam)

Katharina Berger – koordinátor urbáních změn (FFG Österreich, Wien)

Theo Stauttner – Senior adviseur (Stadkwadraat, Arnhem)

Sven Kohlschmidt – územní plánování (urbanista, Hamburg)

8.1. Podrobný popis jednotlivých fází v bodech

Fáze 1 “Příznivci nové podoby papírnictví”

- budování komunity (otevřená možnost členských příspěvků) – rozšíření povědomí o dané lokalitě, o její existenci a charakteru (mental map)
- základní očištění areálu, zabezpečení – definování míst vhodných pro fázi dočasné funkční náplně
- zpřístupnění továrenského komplexu – odstranění oplocení, zlepšení přístupnosti městskou hromadnou dopravou, bezpečný pěší vstup a pohyb
- participace – veřejné diskuze – zapojení komunity – konfrontace s vedením společnosti ENCE a společná debata o budoucí podobě areálu
- místní podpůrná skupina – tým odborníků z různých odvětví (architektura, urbanismus, ekonomie, sociologie, kultura, apod.) v roli zprostředkovatele

- mapování potenciálních nájemců a uživatelů – vyzvaná ideová soutěž

Fáze 2 „Pilotní verze“

- sdílený kreativní rozvoj – zapojení iniciativ a jejich vizí
- testovací fáze – možnost experimentů na krátkodobé bázi (dočasné aktivity)
- *pop-up* funkce založené na krátkodobém pronájmu
- princip udržitelnosti – restrukturalizace výroby papíru s ohledem na ekologii, podpora tradičního lokálního rybolovu
- centrum co-workingu
- zvýšení hustoty zeleně v městských centrech

Fáze 3 „A Paper Factory Centre“

- inovační centrum (kontinuální dlouhodobý proces plánování regionu)
- strategie udržitelného hospodaření s energiemi (obnovitelné zdroje)
- zvětšování rozsahu úspěšně testovaných iniciativ
- definování individuálního vlastnictví (sdružení nájemců jako jeden z řídicích nástrojů ve spolupráci s majiteli)
- tematicky zaměřené komise společné určování ekologických, sociálních, kulturních a ekonomických zájmů
- rovnovážné poměr finančních zdrojů pro fungování (soukromé vs. veřejné)
- institut územního plánování – definice dlouhodobých cílů

Shrnutí

Výsledkem workshopu je definice strategie pro obnovu industriálního areálu ve spolupráci odborníků se zástupci města Pontevedra. Španělský legislativní rámec stejně jak český totiž postrádá komplexní definici dočasného využití jako nástroje k aktivaci nevyužívaných objektů. Proto se účast na konferenci evropského významu jevila velmi příznivou vzhledem k diskuzi s odborníky na *placemaking* z celého světa. Závěry plynoucí ze scénáře potvrzují hypotézu představenou úvodním výzkumem a to, že dočasný princip aktivace nevyužívaných budov se může stát katalyzátorem dlouhodobého funkčního využití. Přejídné funkční naplně slouží jako testovací platforma pro experimenty, které mohou přerůst v kompletní plán trvalé obnovy opuštěných lokalit. Případová studie papírenské továrny byla řešena ve spolupráci se zástupci města a asociace pro ochranu vodního toku. Nejen díky diskuzi s lokálními aktéry bylo možné scénář vyvíjet v rámci možností a vizí místních autorit. Během konference proběhla na hlavním náměstí nenásilná demonstrace vedená zaměstnanci továrny, kteří se právem obávají ztráty zaměstnání. Proto je nutné, aby městská samospráva komunikovala veřejnosti své zájmy a úmysly jasně a definovala cíle obnovy areálu včetně možnosti zachování pracovních míst. Proces revitalizace komplexu továrny na výrobu papíru je výjimečnou příležitostí pro růst hlavního města provincie Pontevedra, a nabízí potenciál vzniku inovačního centra pro komunitu, kulturu a podnikání, které se může stát vzorem pro další města v provincii Galicie.

9. ZÁVĚR

9.1. Hodnocení a výsledky

Disertační práce ve třech klíčových částech řešila následující:

- Vytvoření veřejně přístupné databáze mapující úspěšné příklady projektů využívajících *pop-up* aktivity jako katalyzátoru dlouhodobé funkční náplně.
- Zobecnění úloh institutu dočasného plánování, který dohlíží na dočasné využití v úzké spolupráci s municipalitami.
- Definování strategie aktivace nevyužívaného objektu továrny na produkci papíru ve španělské provincii Pontevedra.

Cíle disertační práce byly splněny. Na základě analýzy stávajícího stavu dočasných konstrukcí pomocí případových studií byla sestavena webová databáze pod názvem *www.archipop.cz*. Tato veřejně přístupná databáze poskytuje seznam vybraných případových studií a hodnocení jednotlivých hledisek analyzovaných projektů. Jedná se o úspěšné projekty, které v procesu aktivace nevyužívaných budov a areálů využívají princip dočasného využití. Projekty byly vybírány napříč Evropou z oblastí s různě nastavenými legislativními předpisy, co se krátkodobých funkčních náplní týče. Jednotlivé karty s projekty obsahují jejich hodnocení dle předem daných kritérií od datace a umístění zásahu až po údaje o majitelích a provozovatelích dočasné funkce společně s nastíněním budoucího vývoje. Syntéza poznatků byla použita pro zobecnění zásad úspěšnosti dočasných aktivit v rámci aktivací nevyužívaných prostorů.

Dále v této práci byly objasněny výhody plynoucí z existence institutu dočasného plánování, který mapuje nevyužívaná místa a hodnotí podrobně jejich stav, aby mohly být správně definovány další kroky vedoucí k jejich aktivaci a revitalizaci. Podstatou dočasného využití je zabránit nenávratnému úpadku těchto

nevyužívaných objektů a nasměrovat jejich majitele k udržitelné obnově a nalezení budoucí trvalé funkční náplně. Příklady evropských institutů sdílejí základní charakteristické znaky a v uplynulých letech se ukázaly velmi úspěšnými koordinátory dočasných zásahů v rámci urbanistických struktur. Tito mediátoři jsou důležitými pojítky v interakci občanů, místních komunit, majitelů, iniciativ a politické struktury. Instituce tohoto druhu se ukázaly nezbytnou součástí ve funkční struktuře měst budoucnosti. Doplnují chybějící část ve fungující rozhodovací struktuře městského plánování. Hrají důležitou roli v procesu aktivace a revitalizace zanedbaných míst. Opuštěné budovy, ač nevyužívané, jsou stále neodmyslitelnou součástí dané lokality a zřízení institutu dočasného využití je vitální pro zachování funkční a kompaktní struktury měst.

Nabyté poznatky z procesu zkoumání principů dočasné architektury byly použity v praktickém úkolu tvorby strategie aktivace vybraného nevyužívaného komplexu, konkrétně areálu bývalé továrny na výrobu papíru ve španělské provincii Pontevedra. Rozlehlému průmyslovému areálu už několik let hrozí zavření vzhledem k dosluhujícím technologickým postupům a s tím spojeným nevyhovujícím ukazatelům znečištění životního prostředí. Vedení města tedy vyvíjí snahu plochu areálu získat zpět do svého vlastnictví a umožnit městu rozšířenou plochu rozvoje. V rámci tvorby strategie budoucího vývoje areálu byl definován potenciál vzniku inovačního centra pro město Pontevedra společně s centrem kultury a podnikání, které se může stát vzorem pro další města v provincii Galicie.

9.2. *Přínos práce*

Princip *pop-up* není současným trendem. Jde o historicky ověřenou strategii aktivování nevyužívaného místa. Dosazením přechodné funkce je poskytnut prostor a čas pro upoutání pozornosti a pro testování různých variant budoucího dlouhodobého funkčního využití. *Pop-up* aktivita pracuje s aktuálním technickým

a společenským stavem objektu, neusiluje o jeho transformaci. Dočasné využití by mělo zvážit historickou hodnotu budovy a zakomponovat ji do budoucí strategie rozvoje místa. Dočasnost se stává nástrojem k záchraně architektonického dědictví. Životní cyklus nevyužívané budovy často nebyl definitivně uzavřen. Pouze dosáhl přechodné fáze, ve které čeká na definování budoucí funkce. *Pop-up* aktivita se v této fázi stává vhodným nástrojem, který definuje způsob, jakým dané lokalitě vrátit život a postupnými kroky přispět k její kompletní revitalizaci.

Pro prezentaci principu dočasného využití byl v rámci této práce vytvořen termín *archipop* (*pop-up v architektuře*). *Archipop* slouží k prezentaci přínosů a inspirací strategie dočasného využití. Vědecký výzkum prováděný v rámci této disertační práce směřoval jak k ucelené propagaci významu přechodných funkčních náplní, tak k popisu samotného procesu aktivizace nevyužívaných objektů prostřednictvím *pop-up* aktivit. Hlavní myšlenkou *archipopu* je podpořit revitalizaci nevyužívaných ploch s využitím dočasné architektury a zachránit architektonické dědictví před jeho finálním úpadkem. Strategie dočasného využití nabízí možnost testování nových myšlenek v procesu aktivace nevyužívaných budov v rámci udržitelného dlouhodobého využití.

Vytvořená databáze na adrese www.archipop.cz je veřejně přístupným zdrojem informací o podobách dočasného využití a uplatnění krátkodobých zásahů v procesu aktivace nevyužívaných objektů. Poskytuje ucelený popis jednotlivých projektů, které využívají aktivity charakteru *pop-up* k úspěšnému oživení opuštěných prostorů. Databáze tohoto druhu není v evropském prostředí dohledatelná a její vytvoření vyvolalo pozitivní ohlas veřejnosti nejen při účasti na zmíněných konferencích. Obsah webu je pravidelně aktualizován a seznam projektů je pravidelně aktualizován.

Dalším krokem v budoucím vývoji vědecké činnosti navazující na tuto disertační práci je aplikace získaných znalostí v rámci vypracování projektu dočasného využití v rámci českého prostředí. Strategie obnovy továrny na papír ve španělském městě Pontevedra vyvinutá ve spolupráci se zahraničními odborníky ověřila teoretické principy plynoucí z analýzy případových studií a je připravena k další praktické aplikaci v procesu obnovy vybraného nevyužívaného objektu v České republice.

10. LITERATURA A ZDROJE

Použitá literatura

BARAS, Jeremy. What's "In Store" for the Pop-up Industry in 2015?. In: *Independent Retailer*. [online] 12.01.2015 [cit. 02.09.2019]. Dostupné z: <http://independentretailer.com/2015/01/12/whats-in-store-for-the-pop-up-industry-in-2015/>

BISHOP, Peter a WILLIAMS, Lesley. *The Temporary City*. Londýn: Routledge, 2012. ISBN 978-0415670562.

ELIÁŠ, Jan O. *Tasovice mlýn a residence: Podrobný stavebně historický průzkum* [online]. 1993 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: www.shpelias.cz

HAIŠ, Karel. *Velký anglicko-český slovník*. Voznice: LEDA. 1997. ISBN 80-85927-35-7.

JOJA, Marie. Temporary use of abandoned buildings. *Architecture Papers of the Faculty of Architecture and Design STU*. 2021. 26(3). ISSN 2729-7640.

KARGE, Toni. Bottom-Up Transformation of Frunze35 in Kiev, kap. 7.1 in OEVERMANN, Heike (ed.): *Industrial Heritage Sites in Transformation*. NY: Routledge. 2015. ISBN: 978-0815347002.

Ministerstvo kultury ČR. *Identifikace a interpretace vzniku, podoby a proměny barokní kulturní krajiny jihomoravského pohraničí* [online]. Masarykova univerzita. 2013 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.muni.cz/vyzkum/projekty/21983>

OSWALT, Philipp, OVERMEYER, Klaus a MISSELWITZ, Philipp. *Urban Catalyst: The Power of Temporary Use*. Berlin: Dom Pub, 2013. ISBN 3869222611.

SMET, Aurelie de: The role of temporary use in urban (re)development: examples from Brussels. *Brussel studies*. [online]. Université Saint-Louis Bruxelles, April 2013. 72. [cit. 16.12.2022] Dostupné z: [doi:10.4000/brussels.1196](https://doi.org/10.4000/brussels.1196).

Internetové zdroje

Národní databáze brownfieldů. Czechinvest. [cit. 26.10.2022]. Dostupné z: <https://brownfieldy-dotace.czechinvest.org/Aplikace/bf-public-x.nsf/bfs.xsp>

Publikační činnost

KONFERENCE

aktivní účast na *CA²RE University of Ljubljana*, Faculty of Architecture, Slovenia (08. – 11. 09. 2017)

ČLÁNEK ve sborníku *CA²RE*

JOJA, M. Pop-up - Trend or a New Direction In: *Proceedings of the CA²RE conference at the University of Ljubljana, Faculty of Architecture, 8-11 September 2017*. Ljubljana: Faculty of architecture, 2018. S. 87-96. ISBN: 978-961-7032-03-1.

ČLÁNEK ve sborníku *9th Architecture in Perspective*

JOJA, M.; PETŘÍČKOVÁ, M. POP-UP/ Aktivace nevyužívaných prostorů. In: *9th Architecture in Perspective 2017*. Ostrava: VŠB Ostrava Fakulta architektury, 2017. S. 47-50. ISBN: 978-80-248-4058-1.

KONFERENCE

aktivní účast na *9th Annual Conference on Architecture and Urbanism 2020: Contemporary Research Despite the Crisis* (04. 11. 2020)

ČLÁNEK ve sborníku *9th Annual Conference on Architecture and Urbanism*

JOJA, M. Temporary Use od Unused Objects - Electronic Database of Projects. In: *9th Annual Conference on Architecture and Urbanism 2020*. Brno: VUT v Brně, 2020. S. 50-57. ISBN: 978-80-214-5903-8.

ČLÁNEK v časopise *ALFA*

JOJA, Marie. Temporary use of abandoned buildings. In: *Architecture Papers of the Faculty of Architecture and Design STU*. 2021. 26(3). ISSN 2729-7640.

KONFERENCE

aktivní účast na *Konference Brownfieldy v Českém Krumlově* (17.09.2021)

ČLÁNEK ve sborníku *Konference Brownfieldy*

JOJA, M. Archipop. In: *Český Krumlov – Nový Dvůr*. [online] Konference Brownfieldy. 2022. Dostupné z: https://64c7edea6d.clvaw-cdnwnd.com/db2768dea44d857f490f01b32e8997ee/200000455-526b7526b8/e_BROWNFIELDY%20_2021_2-1.pdf?ph=64c7edea6d

KONFERENCE

aktivní účast na *11th Annual Conference on Architecture and Urbanism 2022: New research directions in the volatile world*

ČLÁNEK ve sborníku *11th Annual Conference on Architecture and Urbanism*

JOJA, M. The roles of an institute of a temporary planning proces. In: *11th Annual Conference on Architecture and Urbanism 2022: New research directions in the volatile world*. Brno: VUT v Brně, 2020. S. 86-91. ISBN 978-80-214-6119-2. Dostupné z: doi:10.13164/phd.fa2022.10

KONFERENCE

aktivní účast na *Placemaking Europe 2022*

Příspěvky *Temporary use – perspective of the cities*

Assessment of case studies of the temporary use

Výzkumné projekty

Juniorský specifický výzkum

Dočasné využití nevyužívaných objektů - elektronická databáze projektů (Marie Joja FA-J-20-6365 (SPP BD152001003/21000))

Fakultní rozvojový projekt

PPČ4_4 (2021) *Archipop.cz - anglická verze webové databáze*

Abstract

Temporary use serves as a useful tool in a process of activation of unused buildings. The final thesis puts the phenomenon of a short-term function in a centre of attention and it examines successful application of transient use in a strategy of restoration of abandoned buildings. Principles of temporary use define an opportunity to test new ideas in the process of designing long-term use.

A newly established database on *www.archipop.cz* is based on an analysis of case studies of temporary use. The publicly accessible database provides a list of selected projects that successfully activated neglected spaces via temporary use. Many of these projects are managed by a temporary planning institute. General goals of an institute, which sets up principles of temporary use in close cooperation with municipalities, are summarized in an individual chapter.

The acquired knowledge of the process of analysis of principles of temporary use was verified in a practical task. The assignment was to create a strategy for an activation of an unused complex, specifically a site of a former paper factory in the Spanish province of Pontevedra.

Key words

Temporary use, transient function, abandoned architecture, unused buildings, space activation, participation, short-term planning, pop-up, archipop, databases of projects, Pontevedra.